

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE

Reggeljen hetenkint kétszer: osztrákokon és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGHPÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szögig minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többzori közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér soha 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és klíring 10,489. szám

Que usque tandem?!

Irta: **Dr Pallos Árpád.**

Meddig türjük még?! Meddig raboskodunk az osztrák hóbert kényurasága alatt? Mikor bontjuk ki már a harci lobogót, mikor mondjuk ki a tiltakozó hadijelszót: Nole me tangere! Senki se bolygassa a mi köreinket. Mikor intézzük végre mi magunk, ami legsajátabb, legbelsőbb dolgainkat?! Mikor intézzük el a politikai s egyéb válságokat Magyarországon, a magyar föld bajait magyar földön?!

Hát mi már Bécs nélkül egyetlen tapodtat sem tudunk előre jutni? Hát annyira vagyunk, hogy a válság, mikor már ugy látszott, hogy egyetlen perc halasztást sem türhet, hetekig, sőt talán hónapokig is elődázhatják?!

Mikor unjuk meg végre ezt a neveléses gyámkodást?! Mikor ébredünk öntudatra, hogy mi tulajdonképen szabad, önálló nemzet vagyunk, akiknek ügyeit állítólag felelős miniszterium kormányzása alatt álló parlament intézi? Hiszen tisztára nevelésesek vagyunk már a külföld előtt örökös válságainkkal, melyeket mindenkoron az osztrák kamarilla s az ő szájaize szerint intéz el.

Hiszen akkor minek nekünk az országháza, minek küldjük a képviselőket a parlamentbe, ha ők ott semmit sem képviselnek, hacsak az uralkodó hajthatatlan akaratának szolgálai teljesítését nem tekintjük annak. Minek a felelős miniszterium, ha az semmiért sem felel s minek az alkotmány, ha azt senki sem tartja szükségesnek betartani?!

... Que usque tandem?! ... Meddig türünk még?! Hát sohasem lesz vége a mi kiskorúságunknak, sohasem szivhatunk magunkba osztrák ellenőrzéstől mentes szabad levegőt?! Akkor inkább jöjjön a borzalmas, mindent megsemmisítő halál, jöjjön a forradalom, hadd tisztítsa meg újra a sok keserű miazmáktól telített közéleti levegőt. Álljunk ki a sikra és mérjük össze újra erőnket százados ellenünkkel az osztrákkal, hadd lassuk végre, ki lesz alul s hogy aztán beletörődhessünk kikerülhetetlen sorunkba.

De így, az alkotmány védő bástyája mögé bujva, nevelésessé tenni az egész nemzet akaratát. Rá sem hederítve arra, hogy mit kíván tulajdonképen a nemzet, mit kívánnak képviselők s azoknak választott vezérei. Hiába tiltakozni a kamarilla erőszakosságai ellen, s mit sem tehetni egy megrögzött bornírt felsőbb akarat ellen?!

Nem kell! Nem kell nekünk az ilyen szabadság, mely nem egyéb burkolt abszolutizmusnál. Egyék meg azok, akik főzték, de az osztrák rossz politikai szakácsok emészthetetlen főztjét mi nem fogjuk megenni, még ha belehalunk is az éhezésbe.

Nem lehet amugysem egész nemzetet kiéheztetni. Inkább száz kamarilla, ezer politikus, s még egy csomó dinasztia tűnik el a föld színéről, mint egy olyan nemzet, mely politikai függetlenségéért mindenkor, minden áldozatra kész volt s aki azt teméttelen és sokkal nagyobb, sokkalta erősebb, kiméletlenebb ellenségtől is ezer esztendőn keresztül meg tudta védelmezni.

Kard ki! Ám jöjjön, aminek jönnie kell. A nemzet béketűrésében elment a legszélsőbb határokig, ha azok, kik egy nemzet sorsát intézik olyan elvakultak, hogy nem veszik észre, meddig lehet s hol a netovább, ám lássák ők a következményeket, melyek feltétlenül csakis a nemzet előnyére ütnek ki.

Elég volt a béketűrésből, most már cselekedni kell. S hat Cató jónak látta minden beszédjében azt hangoztatni: Ceterum censeo, Carthaginem esse delendam!

Mi sem szününk meg a mai naptól fogva Ausztriától való különválasztásunkat követelni, hangoztatni s érdekében agitálni.

Ha majd csak a perszonál unió köt össze bennünket ez irigy, mindig ellenünk áskálódó rossz szomszédal, majd inkább tudunk védekezni minden erőszakossága, minden csalafintasága ellen.

A mérték betelt s egy új idő tündöklő napját látjuk a messze keleten részünkre felragyogni!

Mik vagyunk: és mik lehetnénk?

Elszegényedett, elnyomott, kizsákmányolt, pusztulásnak induló kicsiny nemzet vagyunk.

Mintha az egész világ összeesküdött volna ellenünk; mintha a mesebeli alvilág minden gonosz szellemét egyszerre szabadították volna ránk; mintha csupán Magyarország volna az a pokolbeli kapu, mely a világ boldogulásának útjában áll: mindenki felénk rug, reánk köp, el-

lenünk agyarkodik, ellenünk üvölt és szóval, pénzzel, ökölrel ellenünk tör.

A magyar nemzet ellenségeinek sikerült befeketíteni a magyar nemzet becsületét az egész világ előtt. Sikerült megtevesztetni az egész világ közvéleményét, ellenünk hangolni, reánk uszítani az egész világ sajtóját.

Még muszkaországban is a magyar nemzet ázsiai barbárságát emlegetik: és még muszkaországban is hangosan tiltakoznak a magyarországi nemzetiségek „példátlan” elnyomása ellen. . . . Abban a muszkaországban, amely több mint tíz kisebb-nagyobb nemzet szabadságát rabolta el: és amely százával és ezrével szokta halomra lövetni a lengyel, orosz és finn szabadsághősöket.

És ugyanez a hang járja Poroszországban és az egész német birodalomban. . . . Ugyanabban a Poroszországban, ahol az elnyomott négy milliányi lengyelségnek még csak imádkoznia sem szabad lengyelül és ahol éppen most hoztak egy olyan kisajátítási törvényt, amelynek segítségével a lengyelek lábai alól bármely pillanatban ki lehet rángatni az utolsó talpalatnyit, lengyel hősök vérével áztatott földet is.

Sőt a megbódult világkoncertben találjuk még a mosdatlan kis Romániát is, amely szintén vakmerő elszántsággal ordít „barát” az „elnyomott. . . .” Ugyanez a Románia, ahol csak nemrégiben tört ki az elnyomott és kizsákmányolt román nép véres zendülésbe: és ahol szombatot jóformán sohasem szentelnek fel kirabolt és gulyássá aprított zsidó családok nélkül. . . .

Egyszóval mindenki: még a legkedvetlenebb balkáni műveltség színvonalán álló apró népecskék is, minket neveznek barbároknak, elnyomóknak, kulturátlannak és kegyetlen vak ázsiai sőpredéknek. . . .

Vajjon miért van ez így? Miért támad ellenünk az egész világ? Honnét és miből táplálkozik ez a vak gyűlölet, mellyel egyaránt léptennyomon találkoznak Magyarországon és a külföldön?

A felénk tóduló kérdésekre csak egy feleletet tudunk:

Mert magunk is elnyomott, kizsárolt, szegény nemzet vagyunk, akiknek létérdeke szoroson, elválaszthatatlanul össze van forrva Ausztria üzleti érdekeivel.

Mert nem tudunk a magunk lábán járni, a magunk fejével gondolkodni, a magunk szívével érezni, a magunk lelkével lelkesedni, a saját tüzhelyünk melegénél melegedni. . . . Egyszóval: mert nem tudjuk erőnket kifejtetni, nem tudunk zászlót és szárnyat bontani.

És amellett még a soha meg nem szűnő testvérharcok is folyton gyön-

gitik, lassanként pedig teljesen megörlék erőnket.

Ellenségeink pedig érzik gyöngeségünket, érzik tehetetlenségünket, látják elhagyatottságunkat.

És azt hiszik, hogy immár elérkezett az ő idejük, azt hiszik, hogy a pusztuló és vergődő magyar nemzet jogain és birtokain most már a visszaveretés minden veszélye nélkül osztozkodhatnak. . . .

Azért gyaláznak bennünket, azért törnek ellenünk, azért kiáltanak fejünkre pusztulást, halált!

Ime hova sülyedtünk, mivé lettünk?

Gunytyárgya és céltáblája az egész világ dühének, izetlenségének és elvakultságának.

Most már tudjuk, hogy mik vagyunk: lássuk tehát, hogy mik lehetnénk?

Mert nyögtünk mi már máskor is a sors rettentő csapásainak a sulya alatt: és szabadsulásunkat mindannyiszor annak köszönhattük, hogy az utolsó pillanatban mégis csak feleszméltünk, öntudatra ébredtünk, valamennyien egybe forrtunk!

1848-ban is ellenünk esküdött az egész világ, kilenc oldalról tört ránk az ellen, kilenc sarkon gyulladt ki az ország és ezer frissen ütött sebből vért az ország.

Még sem estünk kétségbe, mégis diadalmasan megállottuk a helyünket és az 1848-iki évet hatalmas lángbetűkkel irtuk be a magyar nemzet történetébe.

Egy számra nézve kicsiny, de együttérző és lelkesedésében határtalan nemzet vivta meg akkor véres tusait a tiszerte nagyobb ellenséggel.

Mintha a honfoglaló ősök merész lelke szállt volna minden honvédkébe, mintha maga a szabadság Istene ihlette volna meg minden magyar ember lelkét: oly bátor, oly hősiesség, oly csodálatos volt a véres küzdelem.

És vajjon mi tette akkor oly nagygyá a maroknyi magyar nemzetet, vajjon mi avatta egyszerre szabadsághőssé a tegnap még elnyomott jobbágyot, vajjon mi ösztönözte csodával határos hőstettek az ifju és gyakorlatlan magyar honvédek?

A haza szeretete, a szabadság imádata, de legfőként mégis: az egyetértés csodás ereje.

Sokszor bizony századok telnek el, míg e három nemes tulajdonság egyszerre egyesül, egyszerre ölt testet, színt és alakot a magyar nemzetben, de mindig valahányszor egyesül: a kicsiny nemzet csodáit mutatja fel a hőstetteknek.

Vajha végre az a fenséges évforduló virradna a magyar nemzetre, a mikor az ősi átkot: a viszályt és a

széthuzást örökre kiküszöbölne magából a nemzet!

Mert ha ez a fényes évforduló egyszer csakugyan a magyar nemzetre virradna: akkor a dicsőség és nagyság nem gyorsan felbukkanó és gyorsan sötétségbe tűnő üstökös lesz a magyar nemzet egén, hanem állandóan világító, fényes, ragyogó nap.

És miért nem következhetnék ez be?

Vannak korszakok, melyek életet adnak hőszi alakoknak, csodálatos lángelkű embereknek és világot rejtető fényes szülnek.

Miért ne virradhatna a magyar nemzetre is végre egy olyan korszak, mely a haza szeretete és a szabadság imádata mellett az egyetértés szent ígését is megszűné.

Akkor bámulna még csak a világ, hogy mik voltunk egykor és mivé váltunk most: ősi büneinktől — a vizsalytól és az egyenetlenségtől — megtisztultak!

Halottak emlékezete.

(F. F.) Az őszi napsugár aranycsókos fénykévéje már nem tűz alá a zöld hegyoldalakra. A vidám márdárdal, pacsirta szó, fülemile ének elhangzott, hideg északi szél sivit a rónákon keresztül. A fák elhullajtották már sárgás leveleiket, üdítő zöld nem örvendeztetett már bennünket. Hideg zuzmara rakódik ablakunkra s vonja be fehér díszszel a tarlott bokrokat.

Ősz van. Fázós, hideg ősz. Csak benn a szivekben forr, hullámszik és ég a kegyelet soha ki nem hunyó fáklájára, ott ég az áldozati oltáron az emlékezet lobogó szövétnéke, melyet a hálás utód az elköltözött ős emlékének áldoz.

A temetők gondozott kertjét keresi fel e napon a kegyelet. Feldíszíti a természet által kopárrá varázsolt sírhalmokat s hova a vagyontalanság díszes márvány emléket nem rakhatott, oda a gyermeki szeretett forró szívből fakadó hálája, az ősz zsugori virágaiból fakaszt új tavaszt. A siri mécsék ezer imbolygó fényinél ott látjuk egymás mellett térden a szegényt a gazdaggal, a hírest a névtelennel, az első az utolsóval.

Nincsen kivétel. A temetőben egyenlők vagyunk, ott fejlődik ki a legideálisabb demokratizmus. A sir mindent kiegyenlít s a fájdalomban egyek vagyunk mindannyian, emberek.

Emberek! Halandó emberek vagyunk! A legnagyobb lángész is kihuny s teste porrá válik, bármily nagy teremtő zsenit is rejtett porhüvelybe. Ott domborulnak sirjaik az elsőknél, szépen egymás mellett, különbség nélkül s az ő pora egybe vegyül a legegyszerűbb polgár hamujával. Ilyenkor jövőnk reá arra a tudatra, hogy minő véges az emberi élet, milyen szűkre szabott a kor határa. Porból lettünk s porrá leszünk. Repüljön bár az emberi tudás a csillagok között, találják fel a kutató elmék a szerumok ezreit, öljenek ki minden bacillust s alakítsák át a földi sirlomvölgyet paradicsom kertté, mindig s mindenkor a vég egy sírdomb,

mely körül a kegyeletes utókor hozza csupán babérjait.

S ez a tanulság intó példaként lebegjen mindnyájunk szeme előtt. Mindennek vége van, minden halandó, csak a jó tettek, a nagy elmék világjavító találmányai, a kutatók felfedezései, az irodalom jelesei művei hallhatatlanok s teszik egyben hallhatatlanná azok neveit. Nem az ember, de az ember cselekedetei maradnak az utókorok s éppen ezért úgy kell cselekednünk, hogy senkit cselekedetei után meg ne ítéljenek.

A temető kertje egy vallás. Ott helyet találhat minden hívő lélek, lett, légyen a hívés formája esetleg különböző is. Ott fent, hol az embereket tetteik s nem születésük szerint bírálják el, ott fent csak azokért fogja minden egyes ember jutalmát, esetleg büntetését elnyerni, amiket itt lent belátásától vezéreltetve elkövetett. Senkit nem büntetnek, senkit nem jutalmaznak azért, amiért ő nem felelős, amiért ő nem tehet.

A temetők kertje e napon a legnépesebb. Ilyenkor róják le még azok is a kegyelet legszebb adóját, akik talán az egész esztendőben nem tudtak időt szakasztani maguknak a gyermeki kötelesség lerovására. Ekkor könnyitünk lelkünk fájdalmán, elsíratva azokat, kiket a sors bölcs akarata elszóltított körünkben.

Béke és nyugalom, ez jelképezi a csendes helyet, melyet a lobogó lámpák ezrei, mint csillagos égboltozatot világítanak meg e napon. A megnyugtató sírás, a könnyek kiegészítő özöne adja meg kritériumát e nagy, e dicső, e szent napnak.

Béke és nyugalom, ez jelképezi e nagy virágos kertet s kellene, hogy jelszava legyen társadalmunknak, mert csak ez égi jelszó vezethet bennünket az előrehaladás, a kultúra, a művelődés egyenesre taposott, sima ösvényén.

Szálljunk hát magunkba e nevezetes évfordulón s a Memento móri csontvázát látva, jusson eszünkbe halandóságunk s az, hogy felettünk egy csalhatatlan mindent látó, semmit előle el nem titkolható bíró él, kinek ítélőszékét egy földi halandó sem kerülheti el.

KÖZGAZDASÁG

A legjobb hegyi váltótekeről.

Írta: CZIRMES BÁLINT.

Dacára annak, hogy néhány év óta, a gazdasági termények aralukulásánál tetemes emelkedés tapasztalható, mégis a legtöbb gazda évi mérlegénél a bevétele még sem növekedett, sőt *jövedelem csökkenés* tapasztalható.

Ezen kedvezőtlen üzleti eredményt, a termelési költségek rohamos emelkedése okozta. Felemelkedett a munkabér, megdrágultak az ipari és kereskedelmi cikkek, több lett az adó, s szóval nehezebb lett a gazda megélhetése.

A gazdának tehát jól felfogott érdekében áll, a további jövedelem csökkenésének útját állani, különben elpusztul és tönkre megy a megélhetési küzdelem kiméretlen harcában.

Mivel semmi kilátás sincs arra,

hogy a gazda terhei megkönnyebbüljenek, ezért a jövedelmet csakis a gazdasági bevételek forrásával művelhetjük. A mezőgazda bevételeit csak úgy nagyobbíthatja, ha fokozza a holdankénti termést, anélkül azonban, hogy ezáltal a termelési vagy előállítás költségei lényegesen emelkednének.

Az okszerű talajművelés felér egy féltrágyázással, tehát az évi átlagtermések fokozásának legbiztosabb módja a talajnak lelkiismeretes — jó megmunkálása.

Tanulmányozva az ország különböző vidékének átlagterméseit, igen nagy eltéréseket fogunk észlelni. Látni fogjuk azt, hogy pl. az Alföldön, a Dunántul, vagy a barcasági szász gazdáknál, szóval a gazdaságilag előrehaladottabb vidékeken, 100, sőt 200 percenttel magasabb termésátlagokat érnek el, mint azon kiszáradt, akik az ország keleti és északi hegyvidékén gazdálkodnak.

Tévedés volna azt hinni, hogy a termésátlagok között fenálló különbségeket egyedül a termőföld minősége között mutatkozó eltérés okozza, mert, habár tény az, hogy jobb minőségű földön nagyobb terméseket lehet elérni, mégis a gyakorlat azt igazolja, hogy az átlagtermések emelésére legnagyobb befolyást a jó szántás, vagyis az okszerű talajművelés gyakorolja.

Személyes tapasztalataim vannak arról, hogy hegyvidéki lejtős birtokon, tehát vékonyabb termőrétegű talajon megfelelő trágyázás és a föld okszerű megmunkálása mellett, nagyobb termés eredményeket érnek el, mint a kánaannak nevezett gazdag termőrétegű Alföldön, hiányos, felületes talajművelés alkalmazásával.

Az alföld, a felföld, a dunántuli és az erdélyi részek mezőgazdasági viszonyait, kint a gyakorlatban évek hosszú során át, volt alkalmam tanulmányozni, megismerni.

Alapos megfigyeléseim alkalmával azon eredményre jutottam, hogy a hegyes vidék silány termése, egyedül és kizárólag a gyarló talajművelésnek tulajdonítható.

A gazdasági kultúra magasabb fokán álló síkvidékek kiszáradái, pár évtized óta Sach rendszerű kerülő ekével dolgoznak; ezen gazdák a tavaszi vetés alá már ősszel megszántják a földet és minden talajmunkát a maga idejében végeznek el. A jó eke nyomában áldás fakad és esztendőről-esztendőre fokozódik a holdankénti termés.

Amilyen az eke, olyan a gazda! Jó munkát csak jó eszközzel lehet végezni! A hegyes vidékeken gazdálkodó földművesek nagy többsége, egy tökéletlen szerkezetű, nehézkes járása és igen gyarló munkát végző rossz eszközzel, a „miskolci ekével” turja és nem szántja a földet. Nem csoda tehát, ha ezen vidékek földművelő népének gyenge a termése, elgyomosodott a földje és ebből kifolyólag gazdaságilag elmaradott és szegény.

Vármegyénk gazdasági egyesülete egyik múlt évi ülésén, ezen a bajon igyekezett segíteni, amikor határozatilag kimondta, hogy vidékünkre egy olyan váltóteket kell keresni, kipróbálni és elterjeszteni, amely kifogástalan munkájával alkalmas legyen arra, hogy havasalji székely népünk kezéből az eddig használt

és rossz munkát végző „miskolci ekét” teljesen kiszorítsa.

Két év óta udvarhelymegye 15 községében, eltérő talajviszonyok mellett, ezen törekvő megvalósítása céljából ekepróbákat tartottunk és igyekeztünk előteremteni egy olyan hegyi váltóteket, amely a kívánalmaknak minden tekintetben eleget tegyen.

Felhívásokat küldtünk a hazai gépgyárosokhoz és kutattunk idegen vidékeken használt váltóteke típusokat; szóval mindent elkövettünk arra nézve, hogy ekeversenyeken bemutatva és kipróbálva legyen minden olyan váltóteke, amelyről felelhető, hogy a mi viszonyainknak megfelel. Az így összegyűlt váltótekeket 15 faluban, az összesereglett gazdaközönség élénk érdeklődése mellett, munkaközben mutatuk be.

A múlt év tavaszán, az első eke versenyen, figyelmünket magára vonta egy olyan ikerváltó eke, a mely munkájának jósága tekintetében legyőzte minden vetélytársát és csakis a váltószerkezet célszerűtlen voltában, hagyott maga után kívánni válót.

„A váltóteke versenyek” kezdeményezője és buzgó munkása, az erdélyrészi kirendeltségi ügyek Udvarhelymegyei megbízottja Dorner Béla kir. gazdasági intéző vállalkozott arra, hogy a köztetszést nyert ikereke észlelt hibáit kijavítsa és megfelelő módon átkonstruálva, a további eke próbáknak alávesse.

Török András nagyszabeni gépgyáros igénybe vételével, Dorner intéző elérte azt, hogy a szóban forgó ikereke, a későbbi ekebemutatókon hibáitól megjavítva került az erre hivatott bizottság és a nagy közönség szigorú és alapos bírálata alá.

Dacára annak, hogy ezen eke már az első versenyeken győzelmet aratott, mégis a bizottság tartózkodott „a legjobb váltóteke” jelzővel minősíteni, mert beakartuk várni azon véleményeket, amelyek az ország különböző vidékeire küldött és most már „Dorner-féle iker váltóteke” elnevezés alatt szabadalmazott talajművelési eszköz alapos kipróbálása után kialakulnak.

Figyelmen kívül hagyva az idegen megyékben gazdálkodó birtokosok azon kedvező kritikáját, melyet a „Dorner-féle váltóteke” kipróbálása alkalmával magoknak alkottak s a mely nyilatkozatokat maga Dorner egy ismertető füzetben közreadott, mi csakis azon benyomásokról ohajtottunk beszámolni, amelyet a Dorner-féle eke 2 esztendő óta tartó folyamatos kipróbálása alkalmával magunknak szereztünk.

Szemelött tartva azt, hogy egy olyan talajművelési eszköz minősítéséről van szó, melynek feladata lehet a hegyes vidékek hibás talajművelési rendszerén változtatni, csak most, hosszas kipróbálás után hozzuk nyilvánosságra szerény véleményünket, amikor is személyesen tapasztaljuk és látjuk, hogy azon székely gazdák, akik már ezen ekét beszerezték és kipróbálták, szintén igen kedvezőleg nyilatkoznak a Dorner ekéről.

Ezen eke munkája megfelel mindazon követelményeknek, melyeket

HIREK.

TEMETŐBEN...

Őszi szél fuj, hull a levél,
Köd borong a hantok felett,
Szemlélése úgy meghatja,
Ugy átjárja a lelket!

A mint bolygok a sírok közt
— Merengvén a hulló lombon —
Egyik hanttól máshoz kísér
Egy édes-bus szent fájdalom.

Ránézek a nyugvó napra,
Nyugvó napról tört virágra,
Amaz olyan halvány, bágyadt,
Emez pedig olyan árva.

Nincsen nyugtom, pihenésem,
Elmém folyton foglalkozik:
Hogy lesz, mint lesz a síron túl,
Ha az élet kialuszik?

Mély sóhaj kél keblemből,
Köny rezeg a szempillámon,
Midőn itt is, majd amott is
Az életet törve látom.

Sírok felett a ködfátyol
Tova lebben egyre oszlik;
A magasból, fényözönből
Következő szózat halszik:

«A virágok fakadása,
A napfénynek ragyogása,
A meleg nyár ért kalásza,
A természet hervadása,
A csillagnak lehullása,
Az életnek kialakása,
Minden, minden a nagy Isten
Örökfényű kézírása.

Minden, minden porrá válik
Az ényészet karján, ölén.
Csupán csak a lélek örök
S virágai a hit, remény.»

József János.

— **Hymen.** Kovács Pál főerdő-
mérnök folyó hó 28-án esküdt
örök hűséget Medgyesi Emma kis-
asszonynyal. Az új pár esküvő után
elutazott.

— **Reformáció emlékünnepe.** A
helybeli református egyház ma, okt.
31-én d. e. 10 órakor a ref. temp-
lomban, reformáció ünnepet tart. Az
alkalmi beszédet Vajda Ferenc es-
peres fogja mondani, míg az ujon-
nan szervezett Székely Dalárda, Hor-
váth József kántor vezetésével éne-
kel. Ezen ünnepélyre minden érdeklő-
dőt szívesen lát az egyházközség.

— **Alapítványok a székelyeknek.**
Béldi Tivadar nagybirtokos és neje,
három, egyenként 6000 koronás ala-
pítványt tettek, szegénysorsu székely
tanulók számára és pedig a sepsi-
szentgyörgyi és kézdívásárhelyi fő-
gimnáziumnál, valamint a nagysze-
beni róm. kath. leánynevelő intéz-
tél. Az alapítványok kamatait a
Béldi család itéli majd oda, a foia-
modóknak. Az ilyen nemeslelkű cse-
lekedet önmagában hordja a dicsé-
retet.

— **A székelyudvarhelyi szentfe-
rencrendiek vezetése** alatt álló kath.
fiúiskola növendékei folyó év novem-
ber hó 7-én este fél 8 órakor a
Budapest szálló színháztermében igen
tartalmas műsorral egybekötött jó-
tékonycélú gyermek estélyt rendez.
Műsorról legközelebb írunk.

— **Új nyugdíjintézet.** „Hangya” a
magyar gazdaszeveiség fogyasztási
és értékesítő szövetkezet központja
a vidéki fogyasztási szövetkezetek
üzletvezetői részére állandó nyug-
díjintézet szervezését határozta el.

A szervező munkát most foly.
Nagyon üdvös dolgot cselekszik a
szövetkezeti központ, mert a szövet-
kezeti üzletvezetők jelenlegi állapota
tarthatatlan volt.

— **Gazdasági ismétlő iskolánk.** A
helybeli állami fiúiskolával kapcsola-
tos gazdasági ismétlő fiúiskola
az óvodá épületében levő állami
fiúiskolában, a gazdasági leányiskola
pedig a Király-utcai állami leányis-
kolában november hó 3-án délután
4 órakor nyílik meg. Ismétlő iskolába
kötelesek jární a város területén lakó
mindazon fiú- és leányövéndékek
akik a 12 évüket már betöltötték, de
a 15 évüket még nem haladták el,
s a helybeli iskolák egyikébe sem
járnak.

— **Tűz.** Folyó hó 28-án csütörtök-
ön éjjel tájban, Ülkén a tanítói lak-
ás mögött két csűr porrá égett. A
tűz valószínűleg nem véletlenségből
származott, hanem gyújtogatás esete
forog fenn. A csendőrség szigorú
vizsgálatot indított.

— **Mozgósítás esetén.** A honvé-
delmi miniszter körrendeletet bocsá-
tott ki a vármegyei törvényhatósá-
gokhoz. A rendeletben, felhívja a mi-
niszter, hogy az egyes vármegyei tör-
vényhatóságok írják össze azoknak a
tiszti-előknök neveit, akik esetleges
mozgósítás esetén visszatartandók. A
közönség egykedvűen veszi a rende-
letet és senki sem törődik vele, hogy
az állam milyen fontos intézkedése-
ket tesz egy esetleges háborúra.

— **Rendőrségünk figyelmébe.** Köz-
tisztaság dolgában igazán vezérszere-
pet, játszhatunk, az egész föld kerek-
ségén. Mert nem e mellett bizonyít-e az
aszemmel látható tény, hogy a heti-
vásárról-hetivásárra, a kint hagyott
husvágó tökéket a kutyák lepszkit-
ják? Mi azonban az illető husvágó tu-
lajdonosokat nem gátolja meg abban,
hogy a vásári napokon azon hust ne
vágjanak. Ideje volna már, hogy vagy
a kutyákat lelőjjék, vagy a husvágó
tökéket vízmentes ponyvával borít-
sák be. (Ha ugyan, azoknak mindig
ott kell állnia...?)

— **Hirtelen halál.** Folyó hó 25-én
hétfőn, a vármegyei közpórházban
hirtelen elhunyt Gregorovits Gyula a
városunkban időző szintársulat, ru-
határi főszabója. Az elhunyt még va-
sárnap este a színháznál dolgozott.
Temetése szerdán volt a róm kath.
temetőben, ahol az elhunyt kopor-
sója mellett Erneyi János színész
mondott megható bucsuztatót, azután
a társulat egy énekszámot előadva,
könyves szemekkel bucsuzott el az
elhunyttól.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Esküdtészi tárgyalások.

Hatodik nap. Okt. 23.

Az esküdtészi tárgyalások ható-
dik napján, erős felindulásban elkö-
vetett szándékos emberöléssel vá-
dolva ifj. Miklós Ferenc fenyédi la-
kos került a bíróság elé, aki folyó
évi augusztus hó 27-én este 11 óra-
kor a házába fejszéken belépő De-
meter Zakariás fenyédi lakóst egy
puska lövéssel, majd több fejsze
csapással a halálba küldte. Elnök:
Demény Ferenc it. tábl. bír. Sza-
vathó bírák: Dr Voith Gerő és Gyarmathy
Ferenc. Jegyző: Rend Aurél.
A vádat Révffy Zoltán kir. ügyész
képviseli, a védelmet Dr Hinléder

Fels Ákos látja el. A tanuvalomá-
sok és a vádbeszéd után a védő
emelkedik szólásra és egy szép be-
széd keretében a jogos önvédelmet
hozza fel vádlott védelmére és kéri
az esküdteket, hogy vádlottal szem-
ben fogadják el a jogos önvédelmet.
Beszédében kiemeli vádlott csendes
muukaszerező és büntetlen előéletét,
ellenben a meggyilkolt Demeter Za-
kariás életét illetőleg elmondja, hogy
ez már két embert meggyilkolt, nem-
külömben ő volt az, aki Ugron Gá-
bor életére tört és egy izben őt meg
is sebesítette; azután rablóbandát
szervezett és pusztította a vidéket
s ami legfőbb ok a jogos önvéde-
lem elfogadására, az, hogy De-
meter Zakariás a vádlott lakására
fejszével felfegyverkezve, gyilkolási
szándékkal lépett. Ifj. Miklós Ferenc
tehát csak jogos önvédelmet hasz-
nált akkor, midőn támadóját, ezt az
erkölcsileg romlott, saját magával is
meghasonlott embert ártalmatlanná
tette. Védő szavai általános tetszésre
találtak a hallgatóság soraiban. Az
esküdtek visszavonultak tanácskozni
és a jogos önvédelmet fennforogni
látták, melynek alapján a bíróság
meghozza az ítéletet, melyet este
7 óra után hirdet ki az elnök s a
mely vádlottra nézve felmentő. Min-
denki, aki ekkor a teremben volt,
együtt örült az örömeiben könnyező
vádlottal; és a bíróság igazságos
ítélete, mellyel egy munkás embert
visszaadott otthonának, mindenkiben
a legnagyobb megnyugvást keltette?

Hetedik és nyolcadik nap.

okt. 25 és 26.

Az esküdtészi tárgyalások hete-
dik és nyolcadik napján, — mint az
idei ciklus utolsó bűnügye — Baló
Gáspár és társai magyarhermányi
lakosoknak szándékosan elkövetett
emberölési büntetvény tárgyalása
került a bíróság ítélő széke elé.
Elnök: Bayler Kálmán kir. törvsz.
elnök. Szavazó bírák: Gyarmathy
Ferenc és Nagy Kálmán kir. törzs.
bírák. Jegyző Dr Enyedy Róbert. A
vádat Szabó István kir. ügyész kép-
viseli, a védelmet Dr Jodál Gábor
ügyvéd és Dr Borosnyay Pál ügy-
védjelölt látja el. A tényállás rövi-
den az, hogy Baló Gáspár Mózesé,
Baló Ferenc, Pető István Salamoné,
(Baló Mózes felső, felső Baló Mó-
zesné, szül. Lázár Juli szülők gyer-
mekét) Baló Mózes, folyó év októ-
ber hó 4-én botokkal az utcán agyon-
verték Nem lévén helyünk, nem is-
mertethetjük az okokat, melyek a
tettre készítették a vádlottakat csu-
pán annyit jegyzünk meg, hogy a
dolog szóváltásból eredt s hogy a
tett elkövetése előtti napon a sértett
vádlottak egyikét tetteleg bántalmazta.
Az esküdtek a tanuvalomások, a
vád- és védbeszéd meghallgatása
után a kérdésekre megadják a fele-
letet, melynek alapján a bíróság
meghozza az ítéletet s ez a követ-
kező: Baló Ferenc, Baló Mózes
felső, felső Baló Mózesné, az es-
küdték határozata folytán felmen-
tetnek; Baló Gáspár Mózesé, Pető
István Salamoné, halált okozó su-
lyos testisértésben bűnösnek nyilvá-
nítottván, előbbi 4 évi, utóbbi 2 évi
fegyházbüntetést kap. Vádlottak meg-
nyugosznak az ítéletben, Pethő Ist-
ván Salamon védője ellenben sem-
miségi panaszt jelent be.

(Vége.)

Ne tévóvazzék, ha fáj a feje,
hanem használjon azonnal

Beretvás-pastillát,

amely 10 perc alatt a legmakaesabb migraint és fejfájást elmulasztja. — Orvosok által ajánlva. **Ara 120.** Kapható minden gyógyszerésznél és a Készítő: **Beretvás Tamás** gyógyszerész 3 dobozzal ingyen postai szállítással. — ispesteni. —

Őszi borsót 100 kg. 32 K. **Szöszös bükkönyt** legkorábban használható takarmány 100 kg. 48 K. **Szöszös bükköny Szentjános** rozsszal 50—50 százalékos arányban keverve 100 kg. 34 K. A marosvásárhelyi raktárunk, utánvét ellenében, zsákot beszerzési értékben számítjuk. o o o o o o o o o o

SZEKELY GAZDÁK SZÖVETKEZETE.

Központ: Marosvásárhely. — Fiókok: Székelyudvarhely-Sepsiszentgyörgy.

TALÁLÓS o o o
o o o KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés az apróhirdetés?

mert néhány APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást kínál vagy keres,

mindenféle terményt kínál vagy keres,

lakást kínál vagy keres,

mindenféle butort kínál vagy keres,

mindenféle ipari cikket kínál vagy keres,

a legkülönbözőbb apróbb dolgokat kínálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír el. Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálást** és **kereslet** nagyarányu forgalmát. **Azért ne tessék habozni** és a mikor csak a legcsekélyeb szükség diktálja:

apróhirdetést kell feladni a

„Székely-Udvarhely“-ben. **Apró a hirdetés, apró a költség!**

Balásy Ignác

mészáros és hentes-üzletében Székelyudvarhelyt, Kossuth utca a marshabus kilója 36 krajcár (72 fillér.) Naponta friss hideg felvágottak.

A kadicfalvi ecet.

Az emberi szervezetre káros hatással bír a mérgező anyagokat nem tartalmaz. **A kadicfalvi ecettel** savanyított ételek kellemes finom ízt nyernek. **A kadicfalvi ecettel** eltett ugorka egy év múlva is üde, friss marad. **A kadicfalvi ecet** bármely borecettel versenyez. Kapható a kadicfalvi ecetgyárban és minden jobb fűszerkereskedőnél. Hamisításoktól óvakodjunk.

Magyar Könyvveliteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvveliteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: **Kárpáti Béla** és **Trautmann Henrik**. Társzerkesztők: **Kuntner Róbert**, **Szél Jenő**, **Zsengeri Manó**. Megjelenik minden hó első napján egy és fél ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Mester-u. 27. Mutatványszámot szivesen küld a kiadóhiv.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Amortizációs tisztviselői kölcsön

ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége“.

KOLOZSVÁR Ferenc József-ut 7. szám a. Válaszbélyeg csatolandó.

Magyar királyi államvasutak.

Budapest—balparti üzletvezetőség. 40662—909.

Hirdetmény.

Ezzel közhírré tesszük, hogy a kereskedelemügyi magyar királyi Miniszter ur Ö Nagymeltsága üzletvezetőségünk területén fekvő Togyá-Gellér állomás nevét „**Bogya—Felső Gellér**“-re, Alsószob állomás nevét pedig: „**Szob-Megálló**“-ra változtatta meg. Ezen névváltozás folyó év október hó 1-től érvényes.

Budapest, 1909. október hó 19 én. **AZ ÜZLETVEZETŐSÉG.** (Utányomást nem díjazunk.)

Alkalmazást nyer: Tanuló fűszer- és lisztüzletben ellátással vagy rendszeres fizetéssel;

Bolti szolgának 15-18 éves, értelmes fiu;

Pénzkezeléssel megbízható nő a fűrészgári és gőzmalmi irodában,

Fiatal ember, aki írás és számolási képességgel bír s az üzleti szokásokban magát tovább képezni kívánja. havi megfelelő fizetéssel **Fabian József** gőzmalmi és fűrészgári irodájában, illetve fűszer és lisztüzletében **Székelyudvarhelyt.**

Magyar kir. államvasutak. 299092—909. szám. FIV.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy a Rákospalota-Ujpesti állomású áru- és ko-

esitorlás folytán beállott rendkívüli forgalmi viszonyokra való tekintettel, kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak folyó evi október hó 18-án 81061. sz. alatt kelt engedélyével, a vasuti üzletszabályzat 63. §. (3.) 2., valamint a vasuti áruforgalmazásra vonatkozó nemzetközi egyezmény 14. cikkéhez tartozó végrehajtási határozmányok 6. §. (3.) 2. pontja alapján, az érvényben levő szabályszerű szállítási és póthatáridőkön kívül ugy a magyar, osztrák és bosznia-hercegovinai, mint a nemzetközi forgalomban f. évi október hó 22 étől kezdve visszavonásig:

a Rákospalota-Ujpest állomáson fel- és kiadásra kerülő teherárúkra — élő állatok, friss hus, friss gyümölcs, friss főzelék és tojásküldemények kivételével — még tovább 5 napi időleges szállítási póthatáridő fog alkalmaztatni.

Budapest, 1909. október 20. **AZ IGAZGATÓSÁG.**

Tüzifa eladás.

Zsigmond-telepi fűrészemnél (Zetelaka mellett) első minőségű, száraz bükkhasábfá kapható. Nem usztatott fa! Ara ölenkint (4 ürmeter) 10 korona Mintaék helybeli faraktárban; az állomási épülettel szemben; megtekinthetők. (Ugyanott fuvarosok is szerezhethők.) **Klein Zsigmond.**

Dávid Domokos géplakatosmester

Székelyudvarhelyt, Bálint-u. 8. sz. a. (a vasuti állomással szemben)

Elvállal mindenféle szakmájába vágó **lakatosmunkákat**, raktáron tart különböző **főzőkályhákát** (sparhelt). Bármió gépek és egyéb szakmabeli dolgok javítását lelkiismeretesen teljesíti. o o o Méltányos árak. o o o Pontos kiszolgálás. *****

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult **köszvényhez, osztnál és meghüleknek.**

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ara üvegekben K—80, K 1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, **Budapest. Dr. Richter** gyógyszerertára az „**Arany oroszlánhoz**“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Grammofon és kitiűnő lemezek gyári ártan kaphatók **Betegh Pál** könyv- és papírkereskedésében.

OGORVOS **Perl József** **American Dentist** **Székelyudvarhelyre** megérkezett.

Elvégez minden fogorvosi mütetet. u. m. foghuzást teljes érzéstelenítéssel; **arany és más töméseket**. Készít műfogakat és teljes fogsorokat — szájpaddás nélkül. **Korona és hídmutak. Lakása:** Budapestszálló 2. sz. alatt. **Kendel** naponta délelött 9—12 és délután 2—5 óráig.

TÖRLEY PEZSGŐ

Dávid Domokos géplakatosmester

Székelyudvarhelyt, Bálint-u. 8. sz. a. (a vasuti állomással szemben)

Elvállal mindenféle szakmájába vágó **lakatosmunkákat**, raktáron tart különböző **főzőkályhákát** (sparhelt). Bármió gépek és egyéb szakmabeli dolgok javítását lelkiismeretesen teljesíti. o o o Méltányos árak. o o o Pontos kiszolgálás. *****

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyászjelentések, ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői munkák**at izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál villamos fizemre berendezett könyvnyomdai és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Videki megrendeléseket azonnal elintézt.